

2014-01-20

Säkerhetssituationen i södra och centrala Somalia

Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya i oktober 2013.

Innehåll

1.	English summary.....	5
1.1.	Political and security situations in areas not controlled by Al Shabaab	5
1.2.	Areas controlled by Al Shabaab	6
1.3.	Recruitment to Al Shabaab.....	7
1.4.	Defectors from Al Shabaab	8
1.5.	Travelling	8
1.6.	Groups at risk	8
1.7.	Returnees	9
1.8.	Internally displaced persons (IDP)	9
2.	Inledning	10
2.1.	Bakgrund	10
2.2.	Avgränsning	10
3.	Områden som inte kontrolleras av Al Shabaab.....	11
3.1.	Den politiska situationen	11
3.1.1.	Lifos kommentar	13
3.2.	Säkerhetssituationen	13
3.2.1.	Al Shabaabs närvaro i städer de inte längre kontrollerar	14
3.2.2.	Polisen och SNAF	15
3.2.3.	Miliser	16
3.2.4.	Lifos kommentar	16
4.	Områden som kontrolleras av Al Shabaab	17
4.1.	Al Shabaab	18
4.2.	Stöd i befolkningen	18
4.3.	Amniyat	19
4.3.1.	Lifos kommentar	19
4.4.	Lifos kommentar	20
4.5.	Livet för gemene man i områden kontrollerade av Al Shabaab	20
4.5.1.	Beskattnings (zakat).....	21
5.	Regionerna	22
5.1.	Huvudstäderna i regionerna.....	22
5.2.	Gedo	23
5.3.	Juba Hoose (Nedre Juba).....	24
5.4.	Juba Dhexe (Mellersta Juba)	25
5.5.	Shabelle Hoose (Nedre Shabelle).....	25
5.6.	Mogadishu med närområde	26
5.6.1.	Säkerhetssituationen.....	26
5.6.2.	Vägsrädd	27
5.6.3.	Mogadishu flygplats.....	27
5.6.4.	Administration	28
5.7.	Shabelle Dhexe (Mellersta Shabelle)	28
5.8.	Bay.....	28
5.9.	Bakool	29

5.10.	Hiiran	29
5.10.1.	Lifos kommentar	30
5.11.	Galguduud.....	30
5.12.	Södra delen av Mudug, den del som inte tillhör Puntland.....	30
6.	Resa.....	31
6.1.	Lifos kommentar	32
7.	Återvändare	32
7.1.	Lifos kommentar	34
8.	Rekrytering till Al Shabaab.....	34
8.1.1.	Lifos kommentar	35
9.	Avhoppare från Al Shabaab	36
9.1.	Al Shabaabs efterforskning av avhoppare	36
9.1.1.	Lifos kommentar	37
9.2.	SFG:s inställning till avhoppare från Al Shabaab	37
9.2.1.	Lifos kommentar	38
10.	Riskgrupper för våld	38
11.	Internflyktingar	38
	Källförteckning	40

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation (2008). Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras.

Informationen har noggrant granskats, utvärderats och bearbetats under en begränsad tid. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Om en specifik händelse, person eller organisation inte nämns i rapporten innebär inte detta att händelsen inte har ägt rum, eller att personen eller organisationen inte existerar. Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden.

1. English summary

Lifos has during the 21 – 25 October 2013 carried out a Fact Finding Mission to Nairobi in Kenya with the aim to update and deepen our knowledge about the situation in South/Central Somalia, primarily about the security situation, some conditions concerning Al Shabaab and the situation for women living with their clan but lacking a male network. The report compiles the information given in these interviews together with some information collected through talks with Somalia experts in November 2013. Analysis made by Lifos is clearly stated in the text.

The delegation performed nine interviews with staff at NGO's, UN organizations, Somalis from the civil society and academics with focus on the situation in Somalia. In selecting interviewees we have aimed at getting as many different aspects as possible.

Due to the security situation in Somalia, among other things, the delegation did not have the opportunity to go to Somalia. The situation still prevents international organizations from working in several areas in South/Central Somalia outside Mogadishu and where international organizations are on site they often lack international staff. The sources the delegation interviewed in Nairobi have close contact to South/Central Somalia. Some of them mainly work at the organization's office at the airport in Mogadishu and others do own shorter visits to the area. It is in this context important to note that the delegation in these interviews only to a very limited extent received firsthand information. The experts with whom talks were held after the Fact Finding Mission, have travelled themselves to Somalia to collect information.

The sources interviewed had limited knowledge about the situation in the areas in South/Central Somalia still controlled by Al Shabaab and what they did know was second-hand or even third-hand information. Therefore, the information Lifos reports from these areas should be used carefully.

1.1. Political and security situations in areas not controlled by Al Shabaab

Areas which are not controlled by Al Shabaab can roughly be divided in two categories as follows: Firstly, areas where the Somali National Armed Forces (SNAF) and the African Union Mission in Somalia (AMISOM) have influence and areas where AMISOM is not present. Secondly, areas where AMISOM, and sometimes the Ethiopian army, have strong presence. Al Shabaab has only been driven away from the cities and is still present in the rural surroundings. There are areas in central Somalia where Ahlu Sunna Wal Jamaa (ASWJ) has influence and where the clan administrations Heman and Heeb and Galmudug are in place.

In those areas where Al Shabaab has been driven away, the situation is characterized by conflicts among groups about how to divide the power.

The progress for the political and the security situation is very slow. The Somali Federal Government (SFG) is weak which is also the case for other non-Al Shabaab administrations in South/Central Somalia. There is also a powerstruggle within the SFG. However, the political work has very limited impact on the everyday life of common people. After the presidential elections in August 2012 there were big expectations but the new government (SFG) has still not delivered. To keep the people's confidence, the SFG has to deliver something very soon and security, justice, administration and business opportunities are most in demand. The good will of the SFG is not disputed but the SFG lacks capacity. The situation is also characterized by extensive infiltration from Al Shabaab in the government, the SNAF and not the least within the district administrations in Mogadishu.

The security situation is affected by the good supply of weapons, religious extremists and persons who could be labeled warlords but could also be clan leaders in combination with mafia-style organized criminality. They also have their own militias who rape, extort and set up illegal check points. In areas with a strong presence of AMISOM or the Ethiopian army, the situation regarding human rights is considerably better than in areas controlled by Al Shabaab. Although the SNAF is less arbitrary in their behavior than Al Shabaab it is still uncertain if the authorities such as the police and the courts are at all functioning. The forces are not paid in time, or not at all, and those who are in the forces are not always from the same clan as the locals. It can be questioned to what extent the SNAF is multi-clan. The discipline is bad and the SNAF-soldiers rob and rape civilians and are sometimes involved in shoot-outs among themselves. A rumour that you cooperate with Al Shabaab could be enough to be killed by someone on the government's side of the conflict. Lifos was told examples from Mogadishu where the chain of command from the government to the police as well as within the police did not work, neither did the clan system. Solving these issues can be done with the help of influential people's own militias. Other militias allied with the SFG in one way or another, are clan based. Those engaged in these militias regard this first and foremost as a job, and children, most over 15 years of age, are in the ranks. Recruitments to all militias has gone down during 2013.

Al Shabaab is able to go in and take and hold a building for more than an hour in areas they do not control. Amniyat, the intelligence wing of Al Shabaab, has a network in cities not controlled by Al Shabaab which among other things allows them to collect taxes.

1.2. Areas controlled by Al Shabaab

Most parts of the areas in South and Central Somalia outside the bigger cities are controlled by Al Shabaab. It is in principle only larger cities that are held by the SFG and their allies. However, Al Shabaab does not have control in all parts outside the larger cities. They are more paranoid and act more repressively towards the locals in those areas where they do not have

full control as AMISOM or militias allied to the SFG sometimes enter the areas. Al Shabaab reacts to this by arresting and killing more people. Locals in these areas have to adjust to Al Shabaab most of the time but also to others, eg. AMISOM, when they enter the area. The locals in these areas have a balance act so as not to arouse suspicion from any side.

The support for Al Shabaab by the locals is disputed as well as the motive for the support they actually have. There are clans which are considered to be pro-Al Shabaab, which is defined as more than half of the clans supports Al Shabaab. It was quite clear that the SFG's ability to de facto control the cities and deliver any form of service is very limited. That makes an alternative to Al Shabaab rule not very clear to the people.

The sources Lifos spoke to had different views on whether the locals know if a person is a member of Al Shabaab or not. Some argued that the family of a person knows if someone in his/her family is a member but would never tell. However, it is not known who is a member of Amniyat. Even those within Amniyat do not have knowledge about what other wings do and those who are to perform an assassination get the information shortly before the attack.

Even though life in Al Shabaab areas for most people abiding to the stipulated rules and regulations is quite normal one has to remember that the human rights situation is terrible. It has gradually deteriorated. To live in these areas, it is required not to see, hear and talk about what happens. The situation for minority groups are better than when the clans were in power as Al Shabaab allow people from minority groups to have higher positions than they were able to have before.

The repression from Al Shabaab is selective. Those belonging to a clan which is considered to be against Al Shabaab have more difficulties. Normally you do not get killed for belonging to such a clan but you can for instance get robbed, overtaxed and the economic pipe-line to the area may get blocked. However, Al Shabaab collects taxes under the name of zakat from all in the areas which they control.

1.3. Recruitment to Al Shabaab

The recruitment to Al Shabaab is mainly performed in three different ways. One is through teachers in schools where the teacher influence the children to join Al Shabaab voluntarily. Another is that the clan supplies Al Shabaab with the required number of boys and men. Not so common but still occurring is that Al Shabaab, when passing a village, asks everybody to gather at the market place and pick suitable recruits from the crowd or request people to join through the media. The most common thing is that the persons who join Al Shabaab do that voluntarily at the moment they join. They rarely recognize the coercion or force until they have joined and realize what it means to be a member of Al Shabaab. It is at this stage that Al Shabaab gives their men wives, girls and women who are married off to

Al Shabaab fighters by force. One source did however state that recruitment to Al Shabaab is performed under threat, e.g. one can be told that if you do not join you will be considered as an enemy of Al Shabaab.

1.4. Defectors from Al Shabaab

It seems like Al Shabaab does not have any interest of or does not have resources to trace all foot soldiers who have defected but it does occur. It is hard to know if those who have been in Al Shabaab at a lower level and has been traced have any common denominator making them of special interest or if it depends on the decentralized organisation of Al Shabaab. It cannot be ruled out that a defector without any special function within Al Shabaab can be traced even if most does not get that attention. The defector who is found by Al Shabaab, after having been actively traced or been found by chance, risk being killed.

The SFG has an interest in defectors from Al Shabaab. They represent their clan and network and can assist the SFG with intelligence. They use defectors by asking them to, while driving them around by car, point out Al Shabaab members which later on can lead to mass arrests. Those arrested are later on released after having paid about USD 20 – 40. Those who do not pay will stay arrested a bit longer. Even those who actually are members of Al Shabaab will be released for money. The SFG have reintegration camps for defectors.

1.5. Travelling

Despite poor roads and risks when travelling both in areas controlled of Al Shabaab and other areas there is travelling going on in South and Central Somalia. The traveler, and when relevant also the driver of a minibus, conducts risk assessments before the trip by calling persons in their circle of contacts living along the route. Those calls can also be crucial at a checkpoint when one has notified one's arrival in advance. Whether the risks of the journey are reasonable or not must be decided by the traveler at any given time. People with certain profiles will be at greater risk travelling by road, e.g. younger men who risk being recruited to a militia. Women risk being sexually abused at checkpoints, even though the risk has decreased since 2012. People travelling through both areas controlled by Al Shabaab and areas controlled by the SFG and groups allied to them, have to be cautious not to stand out in any way. Women do not travel alone, unless it is a very old woman. One source stated that in areas controlled by Al Shabaab, no one can travel out of the area. If you nonetheless are allowed to leave the area there are certain conditions that have to be met, e.g. that you have to leave someone in the family behind.

1.6. Groups at risk

The groups at most risk of being targeted by Al Shabaab have not changed since 2012. Those at risk are persons within the SFG or AMISOM or associated with them, aid workers and others associated with western NGOs including the Turks, religious people who make clear they do not share Al

Shabaab's view of religion and persons working with human rights. Journalists are targeted not just by Al Shabaab but also by the SFG. Big businessmen and their families risk threats by Al Shabaab but also by any other side of the conflict. The threat against the latter is mainly the risk of being kidnapped for ransom.

1.7. Returnees

There are people returning from the refugee camps in Dadaab in northern Kenya to Somalia. They pass the border and wait on the Somali side until the sub-clan in the area they come from say it is okay to return. You always have the right to return to the area from which your clan originates but when there are more people returning the Elders want a notification in advance so they can prepare for the returnees. It is important to have a network in the area you return to. Outside Mogadishu, even in the cities, one knows who originates from the city and who has recently moved there. The more rural the area is the more important the clan is. In areas controlled by the SFG they keep the person until a relative can confirm who the returnee is. When returning to an area controlled by Al Shabaab, you first talk to people in your clan residing in the area to arrange your arrival. Returnees will be checked and investigated by Al Shabaab, who will also call their own contacts in the diaspora country from which the person returns.

1.8. Internally displaced persons (IDP)

A source with good knowledge of the situation for IDP:s in Mogadishu stated that Amnesty International's report *Somalia. No place for Displaced. Forcible eviction of Displaced Communities* which was published in September 2013 has some information which is outdated. The source stated that most IDP:s get a notice weeks or even months in advance that they will have to move from where they live. However, they are poor and have nowhere to go and therefor stay until the last minute. The decision to move is not made on an individual basis, it is the clan or the group who decides and they then move together. The biggest issue with moving to the Afgooye corridor or to the outskirts of Mogadishu is that the means of livelihood are worse there. Most people earn their living in the city centre, 5- 7 km from the Afgooye corridor.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Lifos har under perioden 21 – 25 oktober 2013 genomfört en utredningsresa till Nairobi i Kenya i syfte att inhämta uppdaterade och fördjupade kunskaper om förhållandena i södra och centrala Somalia, främst rörande säkerhetssituationen och vissa förhållande rörande Al Shabaab samt situationen för kvinnor utan manligt nätverk som bor med sin klan. I förevarande rapport redovisas insamlad information tillsammans med viss information inhämtad i samtal med experter på Somalia under november månad samma år.

2.2. Avgränsning

Delegationen genomförde under resan nio intervjuer och Lifos har därefter samtalat med tre olika experter. Samtalen har förts med medarbetare vid NGO:er, FN-organisationer, medarbetare vid ambassader, somalier från civila samhället i Somalia samt akademiker med fokus på situationen i Somalia. Lifos har vid urvalet av samtalspartners strävat efter att få en så mångfacetterad bild av situationen som möjligt.

Rapporten redovisar om inte annat anges den information som insamlats under utredningsresan. Källorna anges i fotnoter och det faktum att endast en källa redovisats betyder inte nödvändigtvis att inte flera källor uppgivit samma information. En del av källorna är på egen begäran anonymiserade för att inte riskera att pekats ut. De anonyma källorna har getts en egen anonym identitet (t.ex. internationell organisation A). I de delar rapporten redovisar Lifos bedömning av den inhämtade informationen framgår det av texten.

Mot bakgrund av bland annat den bristande säkerhetssituationen i Somalia har delegationen inte kunnat resa in i Somalia. Situationen i landet förhindrar fortfarande internationella organisationer att verka i flera områden utanför Mogadishu i södra och centrala Somalia och i de fall internationella organisationer är på plats saknas internationell personal. De källor som delegationen talat med i Nairobi har tät kontakt med kollegor på plats i södra och centrala Somalia. En del av dem har merparten av sin arbetstid förlagd till kontor på Mogadishu flygplats och andra gör egna kortare besök i området. Det är mot denna bakgrund viktigt att beakta att den information som delegationen fick del av under sina samtal i Nairobi i väldigt liten grad är förstahandsinformation. De experter som samtal förts med efter utredningsresan gör egna resor in i Somalia för att samla in information.

De samtalspartners som Lifos träffade hade begränsad information om situationen i de områden i södra och centrala Somalia som fortsatt kontrolleras av Al Shabaab och informationen var endast andrahands- eller tredjehandsinformation. Den information som Lifos redovisar rörande situationen i dessa områden bör därför hanteras med försiktighet.

3. Områden som inte kontrolleras av Al Shabaab

3.1. Den politiska situationen

Situationen i de områden som inte kontrolleras av Al Shabaab kan något grovt delas in i olika kategorier. Dels de områden där Somali National Armed Forces (SNAF) och Afrikanska Unionens fredsbevarande styrkor (AMISOM) har inflytande samt de områden där AMISOM inte är närvarande och dels de områden där AMISOM, och i vissa fall etiopiska armén, har stark närvaro.¹ Det är endast städerna som man drivit bort Al Shabaab från. Utanför städerna finns Al Shabaab kvar varifrån de angriper städerna genom att mot specifika personer eller mål genomföra attacker. Därutöver finns områden i centrala Somalia där det finns klanadministrationer allierade med regeringen, såsom områden där Ahlu Sunna Wal Jamaa (AWSJ) har inflytande samt klanadministrationerna Heman och Heeb samt Galmudug.² De senare är områden där problemen är mindre än längre söderut i Somalia. Områdena har en svagare ekonomi och de försöker styra sig själva.³

I de städer som inte längre kontrolleras av Al Shabaab har SFG och andra grupperingar initialt varit överens om att Al Shabaab ska drivas bort. När detta åstadkommits präglas situationen av konflikter mellan grupperingarna i området om hur makten ska fördelas. Konflikten har dock över en längre tid förändrats så att det nu är mindre våld, jämfört med för flera år sedan, och mera dialog. För fem år sedan var somaliska militärer inblandade i politiken medan regeringspositioner nu till större delen tillsatts med civila. Säkerhetssituationen i de här områdena karaktäriseras av att det för civilbefolkningen finns lite mer frihet och att det sker färre arresteringar.⁴

Säkerhetssituationen i de städer som har en stark närvaro av AMISOM eller etiopisk militär har en jämfört med de andra områdena i södra och centrala Somalia bättre situation vad gäller mänskliga rättigheter.⁵

En källa med mycket lång erfarenhet av att arbeta med Somalia beskrev att det fortfarande i allt väsentligt är en krigszon och att det har varit det sedan 2006.⁶ Det ord som återkommande användes för att beskriva den somaliska befolkningens förhållningssätt till den situation som de befinner sig i är *resilience*⁷ vilket i sammanhanget närmast kan förstås som en förmåga att

---

¹ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

² Internationell organisation i Nairobi (A), samtal i Nairobi 2013-10-23

³ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁴ Ibid

⁵ Ibid

⁶ Ibid

⁷ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

göra de anpassningar som situationen kräver och därpå komma tillbaka till ett så normalt liv som situationen möjliggör. Flera samtalspartner uppgav att det inte fanns någon anledning att vara hoppfull vad gäller situationen i Somalia. Framstegen sker mycket långsamt och det har i princip inte skett några framsteg alls under det senaste året.⁸ Det är ett krig för eliten och alla ledare för de olika grupperingarna känner varandra. Om de vill skulle de kunna lösa konflikten, men ekonomiska och maktpolitiska motiv leder till att intresset för fred inte är tillräckligt starkt. Den Mogadishubaserade regeringen Somali Federal Government (SFG)⁹ är svag liksom andra administrationer i södra och centrala Somalia.¹⁰ SFG är ibland splittrat men ett framsteg är att situationen inte återgått till ett krypskytte mellan presidenten, talmannen och premiärministern. SFG:s inflytande, i bemärkelsen regeringen som sådan, sträcker sig inte utanför Mogadishu och är beroende av AMISOM och internationellt stöd, men bedöms ändå vilja väl och prioriterar att verka för hela landet framför att gynna sina egna intressen.¹¹ Maktkampen finns också mellan toppledarna inom SFG. Allianser skiftar och konflikter blir personifierade.¹²

Det finns gräsrotsadministrationer i varje område. En del av dessa har valts och andra är tillsatta. Där administrationen valts finns generellt sett mindre problem. Den federala processen har inletts men har mycket kvar att slutföra. Olika grupperingar gör anspråk på makt och inflytande. En del av dessa är knutna till regeringen medan andra inte är det. En samtalspartner uppfattade att det finns en utbredd vilja att diskutera hur maktstrukturerna ska se ut framöver. Fram tills det att detta görs i en strukturerad form är de styrande i olika områden antingen tillsatta av regeringen eller av klan eller av med regeringen associerade grupper.¹³ Det finns numera en överenskommelse mellan SFG i Mogadishu och interimadministrationen i Juba, som avser regionerna Juba Dhexe och Juba Hoose, om administrationen i Juba vilket är ett framsteg i sig även om genomförandet i sin helhet kvarstår.¹⁴ De politiska spänningar som finns mellan Mogadishu och regionerna är dock alltjämt kvar och allra tydligast är de mellan Mogadishu och Juba-regionerna och mellan Mogadishu och Baidoa. Regionerna efterfrågar mer autonomi och menar att Mogadishuregeringens intresse främst är att tillskansa sig de resurser som finns i regionen.¹⁵ Det är dock viktigt att påpeka att det politiska arbete som pågår har ganska liten effekt för gemene mans situation.¹⁶ Efter presidentvalet i september 2012 fanns stora förväntningar men den nya regeringen har ännu inte levererat något. För att de ska kunna behålla folkets förtroende är det bråttom att nu

---

⁸ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁹ Internationell organisation i Mogadishu (B), samtal 2013-10-23

¹⁰ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹¹ Diplomat i Nairobi, samtal i Nairobi 2013-10-25

¹² Medarbetare vid organisation i Mogadishu (C), samtal 18-19 oktober 2013

¹³ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁴ Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

¹⁵ Internationell organisation i Mogadishu (B), samtal 2013-10-23

¹⁶ Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

leverera – vad är inte så viktigt. Högst på önskelistan ute i landet står säkerhet, rättssystem, administration och möjligheter för affärsverksamhet.¹⁷

Regeringen har sina anhängare och sina kritiker, men det förefaller trots detta finnas en bred konsensus om att den nuvarande regeringen har en genuint god vilja att leverera till befolkningen och bekämpa korruptionen men också att den saknar kapacitet. Regeringen saknar i princip möjlighet att åka utanför Mogadishu. Exempelvis klarar den inte att avlöna polisen, upprätthålla polisstationer värda namnet eller ta upp skatt. Den formella befälsordningen är svag och polisen är baserad på klanmilis.¹⁸ Inom regeringen och regeringsstyrkorna, och inte minst inom distriktsadministrationerna i Mogadishu, förekommer en omfattande infiltration av Al Shabaab. Det innebär bland annat att man inom regeringsadministrationen, polisen och armén väljer att titta bort när av Al Shabaab uppdagas i apterade västar eller bilar laddade med sprängämnen. Skälet till denna infiltration kan vara såväl lojalitet med sin klan som ekonomisk ersättning.¹⁹

3.1.1. Lifos kommentar

Den bild av södra och centrala Somalia som under senare år är vanligt förekommande i västerländsk press om politiska framsteg, ett ekonomiskt blomstrande Mogadishu och återvändande somalier från diasporan är inte fel men behöver kompletteras med bilden som framkommit ovan. De stora politiska framstegen gjordes i princip 2012 i samband med SFG:s bildande och sedan har utvecklingen avstannat. SFG:s goda vilja att leverera till befolkningen får för gemene man mycket liten betydelse när de, liksom tidigare TFG, är svaga och i princip saknar auktoritet utanför Mogadishu. Olika grupperingar, som alla är emot Al Shabaab, gör anspråk på makt och det pågår konflikter, även väpnade, runt om i södra och centrala Somalia med anledning av det. SFG har inte levererat något av det som står högst på önskelistan – som säkerhet, rättssystem och administration – och det finns flera andra aspiranter till makten som kan locka med detta. Att SFG är utsatt för infiltration av Al Shabaab visar på svaghet och ökar inte deras trovärdighet.

3.2. Säkerhetssituationen

En källa uppgav att säkerhetsproblemen i de områden som inte kontrolleras av Al Shabaab kan härröras från den goda tillgången på vapen, religiösa extremister samt personer som kan benämnas krigsherrar men också vara klanledare i kombination med maffialiknande organiserad brottslighet. Dessa sätter också upp sina egna styrkor som våldtar, utövar utpressning och sätter upp illegala vägspärrar.²⁰ Folk känner sig osäkra vilket bland annat lett till att priset på vapen stigit. Ett exempel är en affärsman på

¹⁷ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁸ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁹ Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

²⁰ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

bananmarknaden i Afgooye som under den tid Al Shabaab kontrollerade staden betalade en summa till dem och Al Shabaab tillhandahöll säkerhet. Numera betalar han samma summa till SFG men de tillhandahåller ingen säkerhet.²¹

I Mogadishu förekommer kriminella gäng med maffialiknande metoder. En del av dessa kriminella gäng har en milis, som är klanbaserad, som t.ex. tjänar pengar vid vägspärrar de upprättat.²² Al Shabaab finns närvarande även i de områden de inte kontrollerar men opererar där inte öppet. De ägnar sig åt maffialiknande operationer, exempelvis när de genom en agent inne i en stad de inte längre kontrollerar dagtid söker upp en affärsinnehavare och uppmanar denne att betala en summa till Al Shabaab för att affärsinnehavaren inte ska utsättas för våld.²³

Även SFG och de med dem allierade ägnar sig åt våld men en diplomat i Nairobi uppgav att det våld som Al Shabaab utövar uppfattas som mer hotfullt än det från SNAF. SNAF är inte riktigt lika godtycklig i sitt våldsutövande.²⁴ Trots detta har uppgetts att orderkedjan inom administrationen, t.ex. från regeringen till polisen, inte fungerar.²⁵ Rättsfunktioner som polis och domstol är det tveksamt om de fungerar alls. Ett rykte om att du samarbetar med Al Shabaab kan räcka för att du ska bli ihjälslagen av någon på regeringssidan eller deras allierade.²⁶

I de områden där det finns en stark närvaro av AMISOM eller etiopisk militär är situationen beträffande mänskliga rättigheter betydligt mer acceptabel än i områden som kontrolleras av Al Shabaab.²⁷ AMISOM har dock inte tillräckligt med militära styrkor för att ha närvaro överallt, detta gäller även om AMISOM får förstärkning med ytterligare styrkor.²⁸

Frågan om marktvister har inte hanterats från regeringens sida. Mark kan för 15-20 år sedan ha tagits över av familjer eller klaner som inte kommer från området vilket leder till konflikter i området.²⁹

3.2.1. Al Shabaabs närvaro i städer de inte längre kontrollerar

Al Shabaab kan i områden de inte kontrollera gå in och hålla en byggnad eller ett mindre område under en tid om ungefär en och en halv timme. De lyckas dock inte behålla kontrollen utan måste sedan dra sig tillbaka.³⁰

²¹ Organisation i Mogadishu (C), samtal 18-19 november 2013

²² Internationell organisation i Mogadishu (B), samtal 2013-10-23

²³ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

²⁴ Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

²⁵ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

²⁶ Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

²⁷ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

²⁸ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

²⁹ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

³⁰ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

Al Shabaabs organ för underrättelseverksamhet är Amniyat. Grupperna inom Amniyat är oberoende av varandra och har ett stort nätverk av sympatisörer i städerna som Al Shabaab inte längre kontrollerar. Detta nätverk hjälper dem att bland annat ta upp skatter. Vanligen känner de som betalar skatterna inte till vilka som är med i Amniyat. Amniyat stannar bara en kortare tid, kanske en månad, i en och samma stad. De har en förvånansvärt god förmåga att utnyttja den splittring som finns mellan olika grupperingar i de städer som Al Shabaab inte längre kontrollerar.³¹

3.2.2. Polisen och SNAF

Kontrollen över polisen är lite komplicerad.³² Somaliska säkerhetssektorn är tämligen dåligt utvecklad. Befälen har inte kontroll, ingen strategisk plan och de överenskommelser som görs är mellan olika militära grupper.³³ Styrkorna avlönas inte alltid i tid och ibland inte alls. De som ingår i styrkorna kommer inte alltid från det område där de befinner sig, och tillhör följaktligen en annan klan än lokalbefolkningen.³⁴ Det kan ifrågasättas i vilken utsträckning SNAF är en multiklanenhet.³⁵ Delar av SNAF begår övergrepp såsom att de rånar civila på mobiltelefoner och pengar och begår våldtäkter.³⁶ Ett annat exempel på dålig disciplin inom SNAF, liksom på det faktum att SNAF-styrkor är väldigt fragmenterade³⁷, är att det förekommer att olika grupperingar inom SNAF hamnar i skottlossning med varandra. En orsak till SNAF:s dåliga disciplin är den oregelbundna betalningen men en av de källor Lifos talade med uppgav att den främsta anledningen är att de som ingår i SNAF och den lokala befolkningen inte tillhör samma klaner.³⁸

Lifos fick från olika källor exempel på att orderkedjan från regeringen till polisen och inom polisen inte fungerar. Vid ett exempel sköts en person med hög profil och det är känt vilka gärningsmännen är. Gärningsmännen kommer inte från en stor familj och det finns inget som tyder på att de skulle vara med i Al Shabaab. Däremot kommer gärningsmännen från samma klan som den ansvarige ministern. Gärningsmännen hade vid Lifos samtal med källan inte arresterats och fadern till den som sköts avsåg att om inte gärningsmännen arresterades att själv attackera dessa. I ett annat exempel hade en tonåring på uppdrag av dennes farbror hållits i arrest för att förhindra tonåringen från att lämna Mogadishu. Berörd minister försökte övertyga polisen att tonåringen skulle släppas vilket inte lyckades. Ministern och polismannen tillhör samma klan och inte heller den vägen kunde

³¹ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

³² Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

³³ Internationell organisation i Mogadishu (B), samtal 2013-10-23

³⁴ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

³⁵ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

³⁶ Internationell organisation i Mogadishu (B), samtal 2013-10-23

³⁷ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

³⁸ Internationell organisation i Mogadishu (B), samtal 2013-10-23

ministern förmå polisen att släppa tonåringen. Ministern skickade sedan sin milis för att frita tonåringen från arresten.³⁹

SNAF har under 2013 minskat sin rekrytering av barn. Regeringen har undertecknat en överenskommelse och har numera en screeningsprocess där de barn som hittas släpps till Unicef. Det är dock oklart om alla barn som hittas i screeningsprocessen släpps eller om några ändå rekryteras till SNAF.⁴⁰

Alpha-gruppen, även kallad Gaashaan, består av ca 600 militärer som täcker sina ansikten, bär handskar och militära uniformer. Man kan också känna igen fordonen de kör. Denna grupp är baserad i Mogadishu men gör ibland räder utanför huvudstaden. Det är en effektiv grupp som gör vad som krävs för att lyckas, t.ex. med att söka upp en specifik person. I denna grupp finns disciplin och de driver inte vägsräddningar, plundrar eller har rapporterats begå våldtäkter.⁴¹

PS-styrkorna består av fler än 600 personer och är en Mogadishu-baserad polisstyrka. Den är mycket mer kraftfull än den vanliga polisen. PS-styrkorna genomför nattpatrullering i landcruisers med belysningen släckt. De genomför räder och hanterar även vanlig brottslighet. De anses vara disciplinerade. Den här styrkan betalas och utrustas av USA.⁴²

3.2.3. Miliser

Andra miliser än regeringssidans egen armé SNAF, men som i vart fall i någon mening är allierade med regeringssidan är klanbaserade. De som ingår i dessa miliser ser detta främst som ett jobb och barnsoldater, även barn under femton år, ryms i leden. Det finns ingen information om att det förekommer tvångsrekrytering till sådana miliser i Mogadishu.⁴³ En källa uppgav att det är sannolikt att det förekommer tvångsrekrytering även till andra miliser än Al Shabaab liksom att de rekryter barn. För de flesta i Somalia är frågan om huruvida de som rekryteras till milisen är barn eller inte en icke-fråga.⁴⁴ Ett exempel på en sådan milis är Ras Kamboni-milisen som avlönas av Ahmed Madobe.⁴⁵

Rekrytering till miliser, oavsett vilken, har under 2013 generellt minskat.⁴⁶

3.2.4. Lifos kommentar

Lifos vill förtydliga det faktum som ovan påpekats att det leder till problem när de som ingår i regeringens olika styrkor inte kommer från samma klan som lokalbefolkningen. Det somaliska samhället genomsyras av

³⁹ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁴⁰ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

⁴¹ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁴² Ibid

⁴³ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁴⁴ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

⁴⁵ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁴⁶ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

klansystemet och individen har sin juridiska och ekonomiska position i den diya-betalande subklanen.⁴⁷ För en mer ingående förståelse för klansystemet hänvisas till annan rapportering.⁴⁸ Här bör dock uppmärksammas att trots att klansystemet har förändrats över tid är det tillsammans med det fokus på kollektivet som det innebär fortsatt ett nödvändigt axiom att utgå från i sin förståelse för vad som sker i Somalia. Lojaliteten är fortsatt ofta i första hand med klanen och först därefter med t.ex. SNAF.

Säkerhetssituationen i områden som inte kontrolleras av Al Shabaab är med några undantag inte längre en plats för regelrätta sammandrabbningar mellan miliser, utan präglas mer av mot specifika mål riktade attacker samt en god vapentillgång vilket leder till skottlossningar i samband med olika konflikter. Som exempel på undantag från den bilden är sammandrabbningar mellan klaner i Kismaayo under sommaren 2013. Al Shabaabs närvaro i dessa städer märks dels genom riktade attentat men också så att de tar upp skatt i städerna. Avsaknaden av en administration med en fungerande orderkedja inom polis och rättsväsen och dålig disciplin inom polis och SNAF leder till att gemene man som råkar ut för något inte kan förlita sig på regeringen. Klanen och de traditionella konfliktlösningsmetoderna får då betydelse. För mer ingående information om hur klansystemet interagerar med de myndighetsstrukturer som finns i Somalia hänvisas till annan rapportering.⁴⁹ Det framkom dock exempel från Mogadishu där inte heller klanstrukturen fungerat för att lösa situationer, utan det föreföll handla om vem som hade tillgång till vapenmakt. Från andra orter framkom dock inga sådana exempel. Under utredningsresan framkom också att det finns en beskyddarverksamhet från Al Shabaabs sida att förhålla sig till.

4. Områden som kontrolleras av Al Shabaab

Den allra största delen av områdena i södra Somalia utanför de större städerna kontrolleras av Al Shabaab.⁵⁰ Det innebär att större delen av södra och centrala Somalia fortsatt kontrolleras av Al Shabaab.⁵¹ Det är i princip bara större städer som hålls av SFG och dess allierade. I en del områden utanför städerna har dock inte Al Shabaab full kontroll.⁵²

⁴⁷ Diya är blodskompensation som betalas från en diyabetalande subklan till en annan. Den diyabetalande subklanen är den nivå av underklan som är kollektivt ansvarig för sin underklans säkerhet och har skyldighet att kompensera andra underklaner för skada som den egna underklanen åsamkat dem.

⁴⁸ Förslag på rapporter: Oxfam Novib, Danish Refugee Council. DRC, *The predicament of the 'Oday' - The role of traditional structures in security, rights, law and development in Somalia*, 2006-11-01 samt Migrationsverket, *Myndigheter och klansystem i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-11-30

⁴⁹ Förslag på rapport: Migrationsverket, *Myndigheter och klansystem i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-11-30

⁵⁰ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁵¹ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁵² Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

4.1. Al Shabaab

Al Shabaab har genomgått en förändringsfas. Genom den ledarstrid som pågått inom Al Shabaab och där flera ledare under 2013 dödats har resulterat dels i en mycket hårdare linje med internationellt fokus på agendan och dels i att en enskild person, Godane, har fått mer makt.⁵³ En källa uppgav att den indelning som många analytiker gjort av Al Shabaab i en internationell och en nationell falang inte alls stämmer. Samtliga ledare inom Al Shabaab är jihadisterna och det har pågått en maktkamp som Godane nu vunnit. Godane har ett mycket sofistikerat nätverk i regionen och möjlighet att inspirera människor som vid någon tidpunkt har tränats i Somalia och sedan lämnat regionen.⁵⁴ Under 2013 har Al Shabaabs kapacitet och intentioner förändrats. De genomför nu komplexa attacker, där russinet i kakan är attacken mot gallerian Westgate i Nairobi, Kenya i september 2013.⁵⁵ Det är uppskattningsvis mellan 3000 och 5000 aktivt stridande i Al Shabaab och utöver det kan läggas en god förmåga att mobilisera klaner för ett givet uppdrag.⁵⁶

Al Shabaab tillhandahåller fred och säkerhet och det alternativ som står till buds är lite av ett skämt eftersom SFG har tydligt misslyckats med att tillhandahålla säkerhet. Inom de områden som Al Shabaab kontrollerar är den generella säkerhetssituationen tämligen lugn för den som följer de regler som satts upp.⁵⁷ En källa uppgav att Al Shabaab är de facto regering i hela södra och centrala Somalia.⁵⁸

Korruptionen är numera lika stor inom Al Shabaab som inom SFG. Under de första åren av Al Shabaabs territoriella kontroll var det dock inte fråga om korruption i någon större omfattning.⁵⁹

4.2. Stöd i befolkningen

Det faktum att Al Shabaab har överlevt under en i vart fall i somalisk kontext lång tid, visar att de har någon slags stöd.⁶⁰ Nivån av stöd av gemene man har tidigare underskattats.⁶¹ En västlig diplomat i Nairobi uppgav dock att Al Shabaab har bra kontroll men inte nödvändigtvis ett stöd av befolkningen.⁶²

Det finns klaner som anses vara pro-Al Shabaab, vilket definieras som en klan där majoriteten stödjer Al Shabaab. En källa gav som exempel på pro-

---

⁵³ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁵⁴ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

⁵⁵ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁵⁶ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

⁵⁷ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁵⁸ Internationell organisation i Mogadishu(D), samtal 2013-10-24

⁵⁹ Organisation i Mogadishu (C), samtal 18-19 november 2013,

⁶⁰ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁶¹ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

⁶² Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

Al Shabaab-klaner hawiye-klanerna murusade och duduble, darood-klanen marehan samt rahanweyne-klanen. Exempel på de klaner som anses vara motståndare till Al Shabaab, där majoriteten av klanmedlemmarna således inte stödjer dem, är bland annat hawiyeklanerna abgal och saad. I darood-klanen ogaden och i hawiye-klanerna ayr, saleban och hawadle uppgavs klanmedlemmarna fördela sig ungefär hälften-hälften i fråga om sympatier för Al Shabaab.⁶³

Frågan om huruvida det är känt bland lokalbefolkningen vilka personer som är medlemmar i Al Shabaab låter sig inte entydigt besvaras. En del källor argumenterar att Somalia är ett klanbaserat samhälle och klanen är stark, som en familj och att man därför i vart fall i familjen vet vem som är medlem i Al Shabaab. Sammanhållningen inom familjen är stark och man kommer inte att berätta. Det är därför svårt att hitta vilka som är medlemmar i Al Shabaab.⁶⁴ Amniyat, Al Shabaabs underrättelseverksamhet, skiljer dock ut sig och det uppges inte vara känt vilka som är tillhör just Amniyat.⁶⁵

4.3. Amniyat

Amniyat är som ovan nämnts Al Shabaabs underrättelseverksamhet. De arbetar inne i de städer som Al Shabaab inte längre kontrollerar men också utanför dem. De fyra delarna av Amniyat känner inte till varandras arbete och information. Exempelvis kan den enhet som ansvarar för informationsinhämtningen rapportera sitt arbete till stadens Amniyat-ledare som sedan beslutar om nästa steg och då kontaktar relevant annan del av organisationen.⁶⁶

En källa beskrev hur Al Shabaab planerar sina attentat. De har ett starkt underjordiskt nätverk och de som är i nätverket känner inte till varandra. Det finns agenter i städerna som lever öppet bland lokalbefolkningen och det är inte känt att de tillhör Al Shabaab. Den som lever synligt vet inte vem hans kontaktperson inom Al Shabaab är. Inte heller den unge man som är utsedd att utföra attentatet vet vem som kontaktar honom om uppdraget eller var och hur attentatet ska utföras förrän precis innan aktionen ska ske.⁶⁷

4.3.1. Lifos kommentar

Amniyat är indelat i olika enheter. Olika källor ger lite olika beskrivningar av vilka enheter det finns, även om samtliga källor uppger fyra enheter. Det råder bland källorna enighet om att det finns en enhet för inhämtande av information eller underrättelser och en enhet för självmordsbombare.⁶⁸

⁶³ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁶⁴ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24, Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

⁶⁵ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

⁶⁶ Ibid

⁶⁷ NGO i Gedo (G), samtal 2013-10-25

⁶⁸ United Nations Security Council, *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 2060 (2012): Somalia*, maj 2013 <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1336185.pdf> (hämtad 2013-12-12)
Samt Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

Därefter skiljer det sig dock. United Nations Security Council uppger i en rapport från maj 2013 att det därutöver finns en enhet för finansiering och logistik och en enhet för granatattacker och mord.⁶⁹ En källa Lifos träffade i Nairobi i oktober 2013 uppgav att det utöver de två förstnämnda enheterna finns en enhet för sprängladdningar och en enhet för mord.⁷⁰ Lifos konstaterar att insynen i Al Shabaabs verksamhet är begränsad men att båda källorna bedöms ha viss kännedom om Al Shabaabs verksamhet. Det är svårt att verifiera vilka uppgifter som är korrekta.

4.4. Lifos kommentar

Al Shabaab har fortfarande kontroll över den största delen av södra och centrala Somalia, även om de inte längre har kontroll över de allra flesta större städerna. Därutöver finns det en del områden som de inte har full kontroll över eftersom AMISOM eller miliser allierade med SFG understundom kan gå in i området. Det gör Al Shabaab mer paranoida i dessa områden och de svarar med ett mer repressivt förhållningssätt gentemot befolkningen. Befolkningen har att förhålla sig till Al Shabaab som är där större delen av tiden, men också till exempelvis AMISOM när de går in. Lifos noterar att lokalbefolkningen i dessa områden har en balansgång att gå för att inte väcka onda misstankar från någon sida.

Hur stort stöd Al Shabaab har hos lokalbefolkningen råder olika åsikter om och framförallt vad motivet till det stöd som finns är. Den bilden som framkommit under Lifos utredningsresa är dock tydlig så tillvida att SFG:s möjlighet att de facto kontrollera städerna och leverera någon form av service är gränsande till noll. Det är inte förrän det finns ett reellt alternativ till Al Shabaab som det går att avgöra vilket stöd organisationen egentligen har. Klansystemet genomsyrar hela det somaliska samhället och det finns klaner där majoriteten stödjer Al Shabaab vilket också kan påverka den enskilde individens ställningstagande.

Lifos vill också peka på det faktum att korruptionen nu rapporteras vara lika omfattande inom Al Shabaab som inom SFG.

4.5. Livet för gemene man i områden kontrollerade av Al Shabaab

För gemene man som håller sig till de av Al Shabaab stipulerade reglerna är livet i de områden som Al Shabaab kontrollerar för de flesta normalt.⁷¹ Situationen för mänskliga rättigheter är dock förskräcklig. Den har inte förändrats drastiskt på senare tid utan har försämrats gradvis. Militära aktioner från AMISOM och SFG har satt press på Al Shabaab som har reagerat med flera arresteringar och dödandet av flera personer än tidigare. För att leva i ett område som kontrolleras av Al Shabaab krävs det att du

⁶⁹ United Nations Security Council, *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 2060 (2012): Somalia*, maj 2013 <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1336185.pdf> (hämtad 2013-12-12)

⁷⁰ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

⁷¹ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

inte ser, inte hör och inte pratar om det som sker. Situationen för minoritetsgrupper är bättre än det var när klanerna hade makten. Al Shabaab låter personer från minoritetsgrupper få en mer betydande ställning än vad de haft tidigare. De tas från ett område och får verka i ett annat.⁷²

Det förtryck som finns från Al Shabaab är selektivt. Den som tillhör en klan som anses vara motståndare till Al Shabaab har det svårare. Normalt sett dödas man inte för att man tillhör en sådan klan men man kan plundras, överbeskattas och den ekonomiska pipe-linen till området blockeras, ibland kan husen brännas ned och borrhål förstöras.⁷³

Det som oroar många föräldrar som bor i dessa områden är att deras söner ska rekryteras till Al Shabaab. Det förekommer också interna strider inom Al Shabaab.⁷⁴

I de områden som Al Shabaab inte har full kontroll över utan det även finns viss närvaro av med SFG allierade miliser och AMISOM, är Al Shabaab mer paranoida och deras maktutövande blir än mer repressivt.⁷⁵ Det förekommer drönarattacker och underrättelseverksamhet som sätter deras säkerhetssituation under press. I dessa områden är Al Shabaab närvarande medan exempelvis AMISOM går in någon gång i veckan. Det leder till att lokalbefolkningen i de här områdena relaterar till Al Shabaab som är närvarande större delen av tiden.⁷⁶

Det är inte bara konflikten med SFG och dess allierade som är orsak till att folk beslutar sig för att lämna sina hem i Al Shabaab-kontrollerade områden. Det handlar också om överbeskattning, att man inte tycker om bestämmelserna som Al Shabaab implementerar, risk för rekrytering och risk för att döttrarna tvångsvis gifts bort med Al Shabaab-medlemmar.⁷⁷

Vid avrättningar genom halshuggning hängs huvudena upp vid busshållplatser och folk beordras ta ett fotografi. Det senare har även hänt i Mogadishu.⁷⁸

I mitten av november 2013 förbjöds användningen av smartphones i Al Shabaab-kontrollerat område.⁷⁹

4.5.1. Beskattning (zakat)

Al Shabaab beskattar befolkningen i de områden de kontrollerar, och även affärsmän i städer som Al Shabaab drivits bort från. Beskattningen kallar Al

---

⁷² Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁷³ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁷⁴ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁷⁵ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁷⁶ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

⁷⁷ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁷⁸ Organisation i Mogadishu (C), samtal 18-19 november 2013

⁷⁹ Ibid

Shabaab för zakat.⁸⁰ Zakat är en av de fem pelarna i islam. Zakat refereras ofta till som välgörenhet eller allmosor men till sin form är det en skatt på ackumulerat välstånd och hur mycket som ska betalas är reglerat i flera verser i Koranen. Det är en plikt för varje muslim med ekonomisk möjlighet att betala zakat och summan beräknas efter det välstånd man haft under ett år.⁸¹ Meningen med zakat är att pengarna ska gå till de utsatta i samhället. De regler som finns inom islam för zakat följs dock inte av Al Shabaab varför det kan vara mer korrekt att tala om beskattning.⁸²

Normalt sett samlas skatten in via klanäldste. Det händer dock att Al Shabaab vänder sig till enskilda individer för att driva in skatt från dem.⁸³ De annonserar vanligen sin ankomst till byn i förväg och när de kommer förväntar de sig att erhålla betalningen omgående. Den som inte betalar riskerar att dödas. Al Shabaab kan kräva att man ska betala så mycket som 40% av sitt välstånd till dem i skatt. Skatten betalas i första hand i kontanter men kan för den som saknar kontanter också betalas i boskap. Al Shabaab har god kännedom om var och en i varje by och vet hur mycket boskap var och en äger. Det utfärdas inte några dokument som kvitto på betalningen. Det innebär att en och samma individ kan betala skatt till Al Shabaab flera gånger per år. Det förekommer också att Al Shabaab gör räder in i byar för att samla ihop djur som de behöver för att föda sin milis.⁸⁴

Det förekommer att Al Shabaab beskattar affärsmän i städer som Al Shabaab inte längre kontrollerar, exempelvis i Kismaayo och på Bakaramarknaden i Mogadishu. I dessa situationer vänder sig Al Shabaab till affärsmannen direkt och detta kan ske även dagtid. Affärsmännens strategi är att betala den skatt som Al Shabaab kräver. Strategin kan ha affärsmässiga fördelar men det handlar också om att det inte finns någon som kan ge dem skydd gentemot Al Shabaab om de skulle vägra betala. Bland dem som betalar till Al Shabaab finns dels deras sympatisörer men också de som betalar för att de anser sig tvungna till det.⁸⁵

5. Regionerna

5.1. Huvudstäderna i regionerna

I dessa områden är klanen stark och knuten till området. SFG har tillsatt människor som inte har sin klan knuten till det område de är utsedda att verka i. Det har inte fungerat utan dessa personer har blivit marionetter och

---

⁸⁰ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁸¹ Oxford Islamic Studies Online, *zakat*,

http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t236/e0865?_hi=1&_pos=2 (hämtad 2013-11-28)

⁸² NGO i Gedo (G), samtal 2013-10-25

⁸³ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁸⁴ NGO i Gedo (G), samtal 2013-10-25

⁸⁵ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

den lokala klanen dikterar allting.⁸⁶ SFG:s kapacitet i regionala städer är svag. I Beledweyne finns det dock en styrande församling av äldste som lyckats upprätthålla funktionen och inte är alltför svag. Även administrationen i Jawhar är starkare än gängse SFG-administrationer.⁸⁷ En källa uppgav dock att i de regionala städerna finns en grupp av äldste i en roll som liknar ett parlament, en slags institution. Det finns en kultur och kapacitet att grunda en styrande grupp och det finns en grupp som kan diskutera.⁸⁸

SFG:s administrationen i städerna ägnar mycket tid åt att lösa interna konflikter. Äldstes inflytande har försvagats. En del äldste har fått dåligt anseende genom åren eftersom de varit involverade i konflikten. En klan är inte exklusiv i en region vilket leder till konflikter, exempelvis inom interimadministrationen Jubaland där två klaner strider. Kriminaliteten har ökat i städerna efter det att Al Shabaab har dragit sig tillbaka. En källa uppgav att de som vill ha upprättelse vänder sig till miliser.⁸⁹

Utanför Mogadishu existerar inte SFG:s polis och domstolar, med undantag för tillfälliga militärdomstolar. Ibland kan man dock se trafikpoliser. Det är i huvudsak traditionella mekanismer (sedvanerätten *xeer*) som ersätter polis och domstolar.⁹⁰

Al Shabaab finns i städerna nattetid och ibland även dagtid.⁹¹

5.2. Gedo

I staden Dolo i Gedo finns etiopierna närvarande.⁹² Säkerhetssituationen i västra Gedo, från strax söder om Ceel Waaq och upp mot Garbahaarrey och Belet Hawo är bättre än i övriga delar av regionen.⁹³ Kenyanska styrkor, vilka ingår i AMISOM, och etiopisk trupp överlappar varandra i Ceel Waaq. Al Shabaab har kontroll över ett område i Gedos sydöstra hörn. AMISOM har kontroll mot den kenyanska gränsen från regionen Juba Hoose upp till området vid gränsen väster om Garbahaarrey. Därifrån och halvvägs upp till Dolo har etiopiska styrkor och Al Shabaab båda inflytande. Resterande del av regionens gränstrakter är kontrollerat av etiopierna, liksom Garbahaarrey. Etiopierna har intresse av en buffertzon till den etiopiska gränsen som de håller. Övrigt område i regionen har Ahlu Sunna Wal Jamaa (ASWJ) och Al Shabaab båda inflytande i. Flera källor Lifos talat med menar dock att utanför städerna i södra Somalia finns Al Shabaab öppet närvarande.⁹⁴

⁸⁶ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁸⁷ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁸⁸ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁸⁹ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁹⁰ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

⁹¹ Ibid

⁹² Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

⁹³ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁹⁴ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

Regionen Gedo dras isär där den ena delen närmar sig Kismaayo i Juba Hoose och den andra delen närmar sig regionen Bay. Konflikten är skapad av klaner som har intressen i främst mark att bevaka.⁹⁵

5.3. Juba Hoose (Nedre Juba)

Situationen i Kismaayo är spänd och komplicerad. Klanggrupperingarna i staden är komplexa och det finns ett antal grupper som inte har det utrymme för inflytande som de önskar. Darood-klanen majerteen har t.ex. inte så mycket makt som de skulle vilja.⁹⁶ Det leder i sin tur till att samtalen mellan regeringen i Puntland⁹⁷ och SFG inte löper friktionsfritt.⁹⁸ Det spända läget mellan klanerna blev under sommaren 2013 tydlig genom en stor sammandrabbning i Kismaayo mellan klaner. Al Shabaab var inte alls inblandad i sammandrabbningen.⁹⁹ Ahmed Madobe, som i maj 2013 valts till president i Jubaland¹⁰⁰, har inte något större regionalt stöd utan är framförallt en krigsherre som lyckades spela sina kort väl gentemot de kenyanska styrkorna.¹⁰¹ Madobe beskrivs dock som en statsman med auktoritet. Han har ca 5 000 man i sin milis i regionerna Gedo och Juba Hoose och planerar strid för att återta regionen Juba Dhexe.¹⁰²

Utöver den klanproblematik som finns i Kismaayo har också Al Shabaab ett fortsatt inflytande i staden, framförallt nattetid. Dagtid är de inte synliga i stadsbilden men på natten bär de vapen. Staden är också omringad av Al Shabaab som fortsatt kontrollerar landsbygden utanför. Al Shabaabs vägspärrar utanför Kismaayo bemannas av barn.¹⁰³

De mest för jordbruk och boskapsskötsel gynnsamma områdena i Juba Hoose kontrolleras fortsatt av Al Shabaab.¹⁰⁴

AMISOM och Sierra Leone har trupp i Kismaayo, Afmadow och Dhooble. Områden där AMISOM och SNAF(SNG) har kontroll är utmed kenyanska gränsen inklusive staden Badhaadhe. De har också kontroll söder om Kismaayo utmed kusten, dock inte hela kuststräckan ner till Kenya, och från kusten in till Afmadow. Mellan dessa områden samt norr om området mellan Kismaayo och Afmadow är ett område där etiopiska trupper och Al Shabaab båda har inflytande. I övrigt har Al Shabaab kontroll över området.

⁹⁵ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

⁹⁶ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁹⁷ Darood-klanen majerteen är hemmahörande i Puntland.

⁹⁸ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

⁹⁹ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁰⁰ Jubaland state of Somalia består av de somaliska regionerna Gedo, Juba Dhexe och Juba Hoose. Huvudstaden är Kismaayo.

¹⁰¹ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁰² Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

¹⁰³ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

¹⁰⁴ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

Flera källor Lifos talat med menar dock att utanför städerna i södra Somalia finns Al Shabaab öppet närvarande.¹⁰⁵

5.4. Juba Dhexe (Mellersta Juba)

Al Shabaab kontrollerar hela regionen.¹⁰⁶ Flodområdet i Juba Dhexe samt flodområdet i Juba Hoose är de områden som Al Shabaabs kontrollerar som är mest befolkade.¹⁰⁷ Juba Dhexe är Al Shabaabs kärnområde som också sträcker sig upp i regionen Shabelle Hoose där hamnstaden Baraawe numera är Al Shabaabs enda hamnstad.¹⁰⁸

5.5. Shabelle Hoose (Nedre Shabelle)

SNAF begår övergrepp mot civilbefolkningen, exempelvis i form av rån och våldtäkter. En förklaring till detta i t.ex. Afgooye är att de i SNAF kommer från hawiyeklanen abgal medan invånarna i Afgooye kommer från mirifle.¹⁰⁹ Afgooye är tillsammans med Marka två områden som utstår mer attacker från Al Shabaab eftersom de ligger i frontlinjen.¹¹⁰

Marka präglas av klanstrider mellan haawiye-klanen habr gedir och dir-klanen biyamal. Dessa strider mellan klanerna uppstod så fort Al Shabaab dragit sig tillbaka från staden. På samma sätt uppstod klanstrider i Janaagle när Al Shabaab lämnat staden. I Janaagle har Al Shabaab kontroll nattetid. Det finns kollaboratörer inne i staden. Dagtid agerar de som pro-SFG men de agerar som Al Shabaab-medlemmar nattetid.¹¹¹

Under 2012 var Afgooye-korridoren i princip tom då de internflyktingar som tidigare bodde där lämnat området. När internflyktingar avhysts från läger och andra bosättningar i Mogadishu fylls åter Afgooyekorridoren med internflyktingar. SFG:s polis finns knappt närvarande i Mogadishus utkanter och än mindre i Afgooyekorridoren, inte heller SAF eller AMISOM. Däremot finns Al Shabaab närvarande i såväl Afgooyekorridoren som i hela Mogadishu. Skillnaden är att deras närvaro är synlig i stadens utkanter och i Afgooyekorridoren.¹¹²

Baraawe ligger bara 100 km söder om Marka och är nu Al Shabaabs viktigaste stad då det är deras hamnstad.¹¹³ Al Shabaab kontrollerar större delen av regionen. Från Mogadishu samt städerna Afgooye och vägen ner mot Marka har Al Shabaab dragit sig tillbaka och AMISOM och SNAF har tagit över. I ett område väster om detta har Al Shabaab och AMISOM och

---

¹⁰⁵ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁰⁶ Ibid

¹⁰⁷ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁰⁸ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁰⁹ Ibid

¹¹⁰ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

¹¹¹ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹¹² Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹¹³ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

SNAF delat inflytande. Flera källor Lifos talat med menar dock att utanför städerna i södra Somalia finns Al Shabaab öppet närvarande.¹¹⁴

5.6. Mogadishu med närområde

5.6.1. Säkerhetssituationen

På natten är Mogadishu Al Shabaabs område. De finns då även strax utanför flygplatsen och fram till Villa Somalia. Det förekommer kidnappningar och dödande så gott som varje dygn. Det går att resa på sena kvällen/natten men är man en person som är av intresse för Al Shabaab är man eftersökt.¹¹⁵ Riktade mord görs främst nattetid och det har resulterat i att exempelvis äldste inte vågar gå ut på kvällen.¹¹⁶ Det är ett asymmetriskt krig som pågår i stadens centrum.¹¹⁷ Nattetid har Al Shabaab, om inte kontroll så i vart fall möjlighet att utföra aktiviteter och riktade aktioner.¹¹⁸ I distriktet Dayniile är det inte säkert för SFG:s polis. Den källa Lifos talade med exemplifierade med ett tillfälle när polisen åkte till Dayniile i fullt dagsljus för att efter drygt fem minuter bli uppmanade av säkerhetsfolket att lämna platsen.¹¹⁹ Andra distrikt i Mogadishu som är mer osäkra är Hodan och Wardhigley.¹²⁰ Även i distriktet Huriwa är Al Shabaab närvarande under dagtid. Ett exempel på deras öppna närvaro dagtid är när de under hösten 2013 i Huriwa genom ett brev som överlämnades i dagsljus uppmanade en minibusschaufför att säkerställa att kvinnor och män ska resa separat.¹²¹

I Mogadishu är det en krigsekonomi och mer differentierat och fragmentiserat än för ett år sedan.¹²² Affärsverksamheten i Mogadishu blomstrar och går bättre i år än förra året. Säkerhetsmässigt har dock inte situationen förbättrats.¹²³ Det finns kriminella gäng av maffialiknande struktur. De stora attackerna i Mogadishu ligger Al Shabaab bakom men det är även andra aktörer som utför attacker i staden. Klaner, distriktskommissionärer, större företag liksom SFG och parlamentsledamöter har egna miliser.¹²⁴ Klanmiliserna utgör en maktfaktor i Mogadishu. En del distriktskommissionärer har mer inflytande än SFG:s president. Exempelvis är distriktskommissionären i Wajir mycket inflytelserik. När president Hassan Sheikh Mohamud skulle resa till denne distriktskommissionär hade presidenten inte i förväg notifierat sin ankomst. Det slutade med att presidenten fick åka tillbaka och först informera

¹¹⁴ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹¹⁵ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹¹⁶ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

¹¹⁷ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹¹⁸ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹¹⁹ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹²⁰ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

¹²¹ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹²² Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹²³ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

¹²⁴ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

distriktskommissionären innan han återvände.¹²⁵ En källa uppgav att samtliga distriktskommissionärer accepterar regeringens inflytande och närvaro. Situationen kan dock vända och ibland uppkommer hot från en distriktskommissionär eller en klan eller en milis gentemot regeringen att om vederbörande inte får det som efterfrågas kommer samarbetet med SFG att upphöra.¹²⁶ Det finns andra uppgifter om att distriktskommissionärerna riktar in sig mot diasporan och affärsmännen. De betalar SNAF-soldaterna för att komma åt mark och ägnar sig åt kriminella handlingar som främjar affärerna.¹²⁷

En källa uppgav att säkerhetssituationen i Mogadishu försämrats och pekade på det faktum att trots den stora mängden attacker och skottlossningar är antalet arresterade personer lågt. Det beror på att folk inte vill bli inblandade i något sådant eftersom det skulle innebära att de behöver beskydd. Skulle regeringen, genom polisen eller SNAF, komma till platsen innebär det inte heller med automatik att situationen blir mer säker.¹²⁸

5.6.2. Vägspärrar

Det finns vägspärrar i Mogadishu. SFG vidmakthåller att det inte finns några men faktum kvarstår enligt en initierad källa Lifos talat med att vägspärrar är en del av gatubilden i staden. Även SFG har några vilket innebär inkomster för deras del. Andra vägspärrar bemannas av klanbaserade miliser som ibland är kopplade till en distriktskommissionär. En internationell organisation uppgav att de inte blir stoppade vid vägspärrar när de rör sig i Mogadishu. Det beror på att deras chaufförer antingen tar en annan väg för att undvika vägspärrarna eller ringer samtal innan bilresan genom staden för att arrangera en resa utan stopp vid vägspärrarna. Gemene man blir dock stoppad vid vägspärrarna.¹²⁹

5.6.3. Mogadishu flygplats

Det är en hög risk för internationell personal att befinna sig inne i Mogadishu och i princip all internationell personal har numera sin arbetsplats på flygplatsen.¹³⁰ Även flygplatsen har en hotbild mot sig. I oktober 2013 förekom det att man endast fick röra sig inom flygplatsen i bepansrade bilar och med eskort. SFG föredrar av säkerhetsskäl att inte komma till flygplatsen för möten.¹³¹

Det är väldigt svårt för nationellt anställda vid internationella organisationer som har sina kontor på flygplatsen att komma in till sina kontor. De måste gå till grinden och skriva in sig. Internationella partners och NGO:er som kommer in till flygplatsen för möten får genomgå flera kontroller.¹³²

¹²⁵ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

¹²⁶ Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

¹²⁷ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

¹²⁸ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹²⁹ Ibid

¹³⁰ Ibid

¹³¹ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹³² Ibid

Vid vägen mellan K4 och flygplatsen ligger FN-organ och vägen håller på att byggas om av Turkiet. Det är tänkt att bli en grön zon, men fungerar fortfarande som väg. Det är dock vägspärrar mycket tätt på vägen (varje 20-40 meter). Några av vägspärrarna bemannas av SFG medan andra bemannas av andra. Vid dessa vägspärrar förekommer trakasserier, förseningar och krav att de förbipasserande ska betala pengar.¹³³

Den vanlige civile som ska till flygplatsen för att resa med flyg måste visa att så är fallet.¹³⁴

5.6.4. Administration

I Mogadishu är det en stor brist på administrativ kapacitet, utanför Mogadishu är den icke-existerande.¹³⁵ En källa uppgav att det var svårt att få fram en dödsattest på en person som avlidit i Mogadishu på grund av skottskador. Olika funktioner hänvisar till varandra men ingen utfärdar handlingen. Svårt att veta om det är inkompetens eller ovilja hos administrationen att utfärda dödsattesten. Troligen fungerar polis och domstol inte alls. Gärningsmännen vid ett våldsbrott borde arresteras och en domstolsprocess påbörjas men det finns en risk att de bara skjuts. Det är också en risk att även om en domstolsprocess inleds så är det för att påtryckningar från en part varit mycket starka.¹³⁶

5.7. Shabelle Dhexe (Mellersta Shabelle)

Administrationen i Jawhar är, liksom administrationen i Beledweyne i regionen Hiiran, starkare än andra administrationer i områden som SFG har inflytande i.¹³⁷ Sträckan från Mogadishu och en bit norrut utmed kusten är ett område som har en mer osäker säkerhetssituation.¹³⁸

5.8. Bay

Baidoa är, jämfört med Mogadishu, en mindre stad. Al Shabaab bedriver en mer konventionell krigföring i Baidoa.¹³⁹ Al Shabaab kontrollerar inte längre staden Baidoa men finns utanför och nattetid i staden. De kan utföra aktiviteter och riktade aktioner som exempelvis mord på personer kopplade till SFG.¹⁴⁰ Etiopiska armén har dragit sig ur Baidoa. Detta skedde med anledning av att SFG utnämnde en lokal ledare som inte hade Etiopiens stöd. Etiopierna lämnade dock kvar sina säkerhetstjänstemän¹⁴¹ och armén finns kvar utanför staden. Innan tillbakadragandet kontrollerade dock

¹³³ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹³⁴ Ibid

¹³⁵ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

¹³⁶ Diplomat i Nairobi, samtal 2013-10-25

¹³⁷ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹³⁸ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

¹³⁹ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁴⁰ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁴¹ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

Etiopien flygplatsen med etiopiska kontroller. Vid sitt tillbakadragande överlämnades Baidoa till AMISOM. När etiopierna tog Baidoa och Al Shabaab drog sig tillbaka från staden tillsatte etiopierna en administration ledd av en av sina egna amharisktalande män. Därefter tillsattes dock en annan ledare men det tog längre tid än väntat.¹⁴²

Det rapporteras om färre incidenter där SNAF rånar civilbefolkningen från Baidoa än från andra städer. Förklaringen kan sökas i att SNAF i Baidoa består av mirifle-klanen till vilken även lokalbefolkningen hör.¹⁴³

I Bay finns en ambition att skapa en egen administration under Madobe som innehåller regionerna Bay, Bakool och Juba-regionerna.¹⁴⁴

5.9. Bakool

Bakool, har liksom Bay, en ambition av att ingå i en egen administration under Madobe som innehåller regionerna Bay, Bakool och Juba-regionerna.¹⁴⁵

Regionhuvudstaden Xuddur är efter att etiopierna av strategiska skäl lämnade staden den 17 mars 2013 åter under Al Shabaabs kontroll.¹⁴⁶ Gränstrakten mot Etiopien kontrolleras av etiopierna och i detta områdes östra kant har såväl etiopierna som Al Shabaab inflytande. Resterande del av regionen Bakool kontrolleras av Al Shabaab.¹⁴⁷

5.10. Hiiran

Beledweyne är jämfört med Mogadishu en mindre stad och Al Shabaab för här en mer konventionell krigföring jämfört med huvudstaden.¹⁴⁸ En källa uppgav att Beledweyne var den regionstad där AMISOM och SFG lyckats bäst så tillvida att antalet incidenter var begränsat och att AMISOM:s styrka från Djibouti gjort ett gott jobb med att integrera klaner och styrkor. Al Shabaab är dock alltid närvarande i staden.¹⁴⁹ Beledweyne har en styrande församling av äldste som tämligen väl lyckats upprätthålla lugn och ordning i staden.¹⁵⁰

Det finns en ambition att forma en administration som inkluderar Beledweyne, ner mot Cadale vid kusten i regionen Shabelle Dhexe och vars norra gräns går mot Puntland. Det finns ännu inget arbetsnamn på denna administration. Beledweyne är en delad stad där några vill ingå i denna

---

¹⁴² Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁴³ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁴⁴ Ibid

¹⁴⁵ Ibid

¹⁴⁶ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁴⁷ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁴⁸ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁴⁹ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

¹⁵⁰ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

administration medan andra söker sig söderut mot regionerna Bay och Bakool.¹⁵¹

5.10.1. Lifos kommentar

SFG:s ställning och kapacitet utanför Mogadishu är svag. Det faktum att Beledweyne har en styrande församling som lyckats väl måste ses mot den bakgrunden.

5.11. Galguduud

I västra delen av Galgaduud har Ahlu Sunna Wal Jamaa (ASWJ) kontroll över området som övergår i ett område där ASWJ och Al Shabaab båda har inflytande. I den östra halvan av Galgaduud har Al Shabaab kontroll.¹⁵² Al Shabaab har dock inte så stor administration i detta område men har närvaro för att upprätthålla säkerheten.¹⁵³

I norra delen av Galgaduud (och i sydvästra delen av Mudug) ligger klanadministrationen Heman och Heeb.¹⁵⁴ Inom Heman och Heeb förekommer inga större strider, däremot har området traditionella klankonflikter att hantera som rör betesrättigheter, vatten men även kvinnor. Detsamma gäller för det område i västra delen av regionen Galgaduud som kontrolleras av ASWJ.¹⁵⁵

5.12. Södra delen av Mudug, den del som inte tillhör Puntland

Gränsen mellan Puntland och Södra och Centrala Somalia går genom regionen Mudug och delar staden Galkaacyo i två delar. Området närmast den här gränsen som tillhör Södra och Centrala Somalia tillhör klanadministrationen Galmudug. Ett område kring kuststaden Hobyo och staden Xarardheere kontrolleras av pirater. I regionens allra sydöstligaste del har Al Shabaab kontroll och området strax norr om det, men norr om det piratkontrollerade området kring Xarardheere finns klanadministrationen Heman och Heeb som också sträcker sig västerut in i regionen Galgaduud.¹⁵⁶

Galmudug är en klanadministration som är förskonad från hårdare strider. Klankonflikter i traditionell mening förekommer dock. Klan är kopplade till ett visst territorium.¹⁵⁷ I de piratkontrollerade områdena kring Xarardheere och Hobyo är det så att den klan som dominerar i de områdena också är i

---

¹⁵¹ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁵² Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁵³ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁵⁴ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁵⁵ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁵⁶ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁵⁷ Ibid

majoritet bland piraterna, även om alla pirater inte kommer från en och samma klan.¹⁵⁸

6. Resa

Gemene man som reser landvägen i S/C Somalia ringer i förväg telefonsamtal till personer utmed vägen för att göra en bedömning om resan kan genomföras eller inte. Det är vanligt att resa med en minibuss eller en lastbil och i det fallet är det transportören som ringer samtal för att kunna bedöma riskerna med resan.¹⁵⁹ Samtalen syftar också till att förannonsera sin ankomst.¹⁶⁰ En sådan resa kan kosta 100 USD eller mer för sträckan mellan Dooble och Mogadishu. Den som saknar pengar till resan får gå till fots.¹⁶¹

Den som reser landvägen passerar många vägspärrar, såväl inom områden som kontrolleras av Al Shabaab som områden som kontrolleras av SFG eller med dem allierade miliser. Vid Al Shabaabs vägspärrar handlar det om att inte på något sätt uppfattas som anti-Al Shabaab och vid SFG:s och deras allierades vägspärrar handlar det om att inte uppfattas som pro-Al Shabaab. I områden som inte kontrolleras av Al Shabaab kan i princip vem som helst sätta upp vägspärrar, t.ex. lokala klanledare och miliser.¹⁶² Bedömningarna vid vägspärrarna är godtyckliga.¹⁶³ Vid resa genom områden som kontrolleras av Al Shabaab är det en förhöjd risk att råka illa ut om man ser västerländsk ut.¹⁶⁴ Vid vägspärrarna kan resenären få svara på frågor om varför resan ska genomföras och varför man inte ansluter sig till milisen.¹⁶⁵ Resenärer i privata personbilar får en noggrannare kontroll och inresan måste sanktioneras av Al Shabaab.¹⁶⁶ Det man riskerar vid Al Shabaabs vägspärrar är att bli av med sina pengar, bli kidnappad, bli anklagad för att vara spion och anklagas för att komma in med dåligt inflytande över de värderingar som Al Shabaab implementerat i området.¹⁶⁷ De kan kontrollera din mobil och titta i dina kontakter och dina sms.¹⁶⁸

En källa uppgav att Al Shabaab inte låter alla i en familj resa från området. Vid tillfället för Lifos utredningsresa uppgavs att det fanns order från Al Shabaab att ingen kan resa ut från området. Det finns egentligen två alternativ. Antingen får du resa ut eller så får du inte. Om du får resa ut är

---

¹⁵⁸ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁵⁹ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁶⁰ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

¹⁶¹ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁶² Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹⁶³ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁶⁴ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹⁶⁵ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁶⁶ Organisation i Mogadishu (C), samtal 18-19 november 2013

¹⁶⁷ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹⁶⁸ Organisation i Mogadishu (C), samtal 18-19 november 2013,

utresan förknippad med vissa villkor som ska följas, som exempelvis att lämna kvar någon i familjen.¹⁶⁹

För en del resor behöver man ta sig genom såväl områden som kontrolleras av Al Shabaab som områden som kontrolleras av SFG eller deras allierade. Det ingår inte i AMISOM:s roll att säkra vägarna och varken de eller SNAF patrullerar vägarna. Vägarna utanför städerna kontrolleras i praktiken ofta av Al Shabaab eller annan milis, dock inte av SFG.¹⁷⁰

För yngre män (upp till ungefär 25 års ålder) finns risken att man, exempelvis vid en vägspärr under resan, pressas till att gå med i en milis. Det rapporteras om övergrepp vid vägspärrar, främst i områden där SFG och allierade har kontroll.¹⁷¹ Under 2012 var kvinnor tvungna att tillhandahålla sexuella tjänster vid vägspärrarna. Så är det inte längre generellt, men kan du inte betala med pengar får du betala på annat sätt.¹⁷² Det förekommer färre rapporter om övergrepp från områden som kontrolleras av Al Shabaab, vilket kan bero på underrapportering men faktum är att Al Shabaab har en bättre orderkedja i sin organisation än vad SFG och allierade har.¹⁷³ Kvinnor tillåts inte resa ensamma såvida det inte rör sig om en mycket gammal kvinna. Trakasserier av kvinnor i områden som kontrolleras av Al Shabaab har lett till att resandet går ner. Kvinnor som bär passande kläder reser med sina barn och i manligt sällskap har mindre risk att råka illa ut vid en vägspärr. Äldre män likaså.¹⁷⁴

6.1. Lifos kommentar

Trots ett bristfälligt vägnät och risker med att resa i såväl Al Shabaabkontrollerat område som andra områden förekommer resor genom södra och centrala Somalia. Resenären, och i förekommande fall också transportören, gör riskbedömningar genom att ringa telefonsamtal till personer i sitt kontaktnät utmed vägen. Dessa samtal kan också vara avgörande vid en vägspärr såtillvida att man har förannonserat sin ankomst. Huruvida riskerna med resan bedöms överkomliga måste avgöras av resenären inför varje givet tillfälle. Vissa grupper av personer löper större risk att färdas landvägen, exempelvis yngre män som riskerar rekrytering till milis. Även kvinnor löper risk, om än i mindre grad 2013 än 2012, att utnyttjas sexuellt vid vägspärrar.

7. Återvändare

En av de källor Lifos talade med uppgav att det huvudsakligen finns tre kategorier av personer som återvänder till Somalia. Den ena kategorin är kriminella som utvisas från andra länder till Somalia. De känner inte till så

¹⁶⁹ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹⁷⁰ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁷¹ Ibid

¹⁷² Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹⁷³ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁷⁴ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

mycket om Somalia och behöver komma till områden där de har ett gott nätverk för att kunna starta ett nytt liv. I annat fall är risken att de, bland annat mot bakgrund i att de som utvisade hyser agg mot Europa och har svårt att reintegreras, ansluter sig till Al Shabaab. En annan kategori är de som familjen skickat tillbaka i syfte att de ska ta hand om familjens affärer och egendom i de områden som Al Shabaab inte kontrollerar. Dessa personer har såväl mark och ett visst kontaktnät och stöd i det lokala samhället. Deras säkerhet beror på familjens status. Hot kan komma från klan och andra som vill åt familjens välstånd. Den tredje kategorin är personer som utbildats i diasporan och återvänder för att hjälpa till i fredsarbetet. Många av dem får inte jobb, de är inte kända i lokalsamhället och har inte stöd av klan. De kommer med förväntningar på lön och stora illusioner. En stor del av dessa är arbetslösa, även om de erbjuder sig att arbeta med okvalificerade jobb. I vart fall de som återvänt till Mogadishu har ingen specifik hotbild.¹⁷⁵

Det sker också ett återvändande från flyktinglägren i Dadaab i norra Kenya till Somalia. De tar sig över gränsen men väntar i gränstrakten i Somalia, t.ex. i Ceel Waaq, på att subklanen i deras hemområde ska ge klartecken att de kan återvända hem. Rent klanmässigt har du en rätt att återvända till ditt hem där din klan finns. Det är när det är ett stort antal återvändande till samma by samtidigt som äldste vill få en förannonsering och möjlighet att förbereda återvändandet.¹⁷⁶ En källa uppgav att det förmodligen finns ett regelbundet återvändande från flyktinglägren i Dadaab, Kenya till Somalia. Det är främst männen som åker tillbaka, t.ex. när det är säsong att bruka jorden och det finns möjlighet att återvända. Kvinnorna reser tillbaka då och då och hälsar på.¹⁷⁷

Det är viktigt att ha ett nätverk på orten dit man återvänder. I städer utanför Mogadishu vet alla vilka som kommer från staden och vilka som är nyinflyttade. Det uppdagas genom språket och genom kläder.¹⁷⁸ Den som blir identifierad som återvändare från diasporan kan bli uppmanad att betala pengar samt att bli utsatt för rekrytering. Det finns en uppfattning att kommer du från diasporan har du pengar vilket i sig genererar en hotbild mot dessa individer. Klanen är viktig för alla somalier och i små byar är klanen allt. Den som planerar att återvända måste därför först kontakta sin klan och se till att man har stöd från den.¹⁷⁹

I områden som SFG kontrollerar inresan till håller de personen som vill återvända tills någon, exempelvis en farbror eller annan släkting, intygar vem han är. Detta är för att SFG inte vill att någon ska resa vidare in i Al Shabaab-kontrollerat område.¹⁸⁰

¹⁷⁵ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

¹⁷⁶ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁷⁷ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁷⁸ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

¹⁷⁹ Internationell organisation i Nairobi (F), samtal 2013-10-25

¹⁸⁰ Organisation i Mogadishu (C), samtal 18-19 november 2013

Personen som ska resa in i ett område som är kontrollerat av Al Shabaab pratar först med klanfränder som befinner sig i området för att arrangera sin ankomst.¹⁸¹ Den som ska återvända till område som kontrolleras av Al Shabaab kommer att bli utredd av Al Shabaab. Man kommer att titta på personen men också ringa sina egna kontakter i det land i diasporan som personen återvänder från. Om personen låtsas vara någon som han inte är kommer vederbörande att få problem. Hur bedömningen går till kan också variera med vilket område personen ska till.¹⁸²

7.1. Lifos kommentar

Lifos vill peka på det centrala i den procedur som återvändande somalier genomgår innan de återvänder, nämligen att de kontaktar sitt kontaktnät i klanen på hemorten och förbereder sin ankomst. Oavsett vem du är och till vilket område du återvänder är det centralt inför ett återvändande. Den som behöver resa landvägen behöver också ringa telefonsamtal för att arrangera sin resa.

8. Rekrytering till Al Shabaab

Rekryteringen till såväl Al Shabaab som andra miliser har generellt sett minskat under 2013.¹⁸³ Den rekrytering som pågår till Al Shabaab i områden som kontrolleras av Al Shabaab sker huvudsakligen på tre olika sätt. Dels handlar det om att genom lärare i skolor påverka barnen att frivilligt gå med i Al Shabaab och dels ansluter sig en del barn för att de känner till att de innebär att de får en telefon och lön. Den senare gruppen är lätta att övertyga för det finns egentligen inga alternativ för pojkar att få tillgång till dessa saker. Dels förekommer det att klanen tillhandahåller ett av Al Shabaab efterfrågat antal pojkar och män. I de fallen är det de äldste i klanen som går till familjen och begär att ungdomarna ska ansluta sig.¹⁸⁴ Mindre vanligt men ändå förekommande är att Al Shabaab när de passerar en by ber alla samlas på exempelvis torget och sedan tar med sig de som de finner lämpligt. De rekryterar också via uppmaningar via media.¹⁸⁵ Det har hänt att så unga pojkar som elvaåringar har anslutit sig.¹⁸⁶ Det absolut vanligaste är att den som ansluter sig till Al Shabaab vid tillfället då vederbörande går med gör det frivilligt. Barnet själv upplever sällan rekryteringen som tvång förrän det väl anslutit sig och inser vad livet i en milis innebär. Det är bland annat i detta läge som Al Shabaab förser sina milismän med fruar, flickor och kvinnor som med tvång gifts bort med Al Shabaabs milismän.¹⁸⁷ En källa uppgav dock att rekryteringen sker under

¹⁸¹ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

¹⁸² Roland Marchal, samtal 18-19 november 2013

¹⁸³ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹⁸⁴ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁸⁵ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

¹⁸⁶ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁸⁷ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

hot, exempelvis kan man bli tillsagd att om man inte ansluter sig ses man som Al Shabaabs fiende.¹⁸⁸

I de områden där Al Shabaab inte längre har kontroll, vilket främst handlar om större städer, rekryterar de fortfarande. Det sker i stort sett på samma sätt som i de områden som Al Shabaab kontrollerar.¹⁸⁹ Det finns också agenter i varje by. Den mest frimodiga få i uppdrag att tala gott om Al Shabaab och övertyga barn och ungdomar att de ska ansluta sig.¹⁹⁰ I de områden, främst på landsbygden, där Al Shabaab inte har full kontroll, fungerar rekryteringen i stort sett på samma sätt som i de områden som Al Shabaab har kontroll.¹⁹¹

Al Shabaab rekryterar unga i koranskolor över hela Somalia, dvs även i Somaliland och Puntland. Detta sker även i Kenya.¹⁹² Efter attacken mot köpcentret Westgate i Nairobi, Kenya den 21 september 2013 har noterats att skaror av unga människor från regionen, inte bara somalier, reser till Somalia.¹⁹³

Ingen av de källor som Lifos talade med uppgav att flickor rekryterades till milisen.¹⁹⁴

Under den period när Al Shabaab hade en stark ställning i Somalia fick de stridande i deras milis 150-180 USD/Månad. Nu har summan gått ned och ligger mellan 50-100 USD/månad. De stridande betalas dock fortfarande regelbundet.¹⁹⁵

8.1.1. Lifos kommentar

Lifos vill i sammanhanget peka på det faktum att det i det somaliska samhället av tradition är femton år som är den ålder vid vilken man anses vuxen. Detta även om det i de konstitutioner som finns rörande Somalia anges att den är barn som ännu inte fyllt arton år.¹⁹⁶ I *The Paris Principles*

¹⁸⁸ NGO i Gedo (G), samtal 2013-10-25

¹⁸⁹ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

¹⁹⁰ NGO i Gedo (G), samtal 2013-10-25

¹⁹¹ Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

¹⁹² Ibid

¹⁹³ Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal 2013-10-24

¹⁹⁴ NGO i Gedo (G), samtal 2013-10-25

¹⁹⁵ Ibid

¹⁹⁶ The Federal Republic of Somalia, Provisional Constitution, 2012-08-01, artikel 29 <http://unpos.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=RkJTOSpoMME=> (hämtad 2013-05-28)

Transitional Federal Charter for the Somali Republic, 2004-02-01, art 14,

[http://www.refworld.org/cgi-](http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=&publisher=&type=LEGISLATION&coi=SOM&rid=456d621e2&docid=4795c2d22&skip=0)

[bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=&publisher=&type=LEGISLATION&coi=SOM&rid=456d621e2&docid=4795c2d22&skip=0](http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=&publisher=&type=LEGISLATION&coi=SOM&rid=456d621e2&docid=4795c2d22&skip=0) (hämtad 2013-05-28)

The Constitution of the Republic of Somaliland, 2001-05-31

<http://www.refworld.org/docid/4bc581222.html> (hämtad 2013-05-28)

United Nations Security Council, Report of the Secretary-General on children in armed conflict in Somalia, 2008-05-30, punkt 22 <http://daccess-dds->

slås bland annat fast att som barn betraktas den som ännu inte fyllt arton år samt att med rekrytering menas såväl obligatorisk och frivillig som rekrytering under tvång.¹⁹⁷ Det innebär att begreppet tvångsrekrytering i en del rapportering och statistik alltid används om barn (under arton år) som rekryterats oavsett hur rekryteringen gått till eller vid rekryteringstillfället upplevts av barnet. En del källor Lifos talat med använder dock endast begreppet tvångsrekrytering när ett barn rekryterats mot sin vilja.

9. Avhoppare från Al Shabaab

9.1. Al Shabaabs efterforskning av avhoppare

Du kan inte lämna Al Shabaab, utan vill du ta dig från dem är den enda utvägen att hoppa av.¹⁹⁸ De flesta källor som Lifos talade med uppgav att Al Shabaab inte spårar upp de vanliga fotsoldater som hoppat av från dem. Det finns särskilda reintegreringsläger för avhoppade från Al Shabaab som regeringssidan driver och som Al Shabaab lämnar i fred. Ett antagande skulle vara att om Al Shabaab är intresserade av avhopparna skulle lägren attackeras vilket inte har skett.¹⁹⁹ I dessa reintegreringsläger hålls över 200 före detta stridande för Al Shabaab. Inledningsvis förnekades att det skulle finnas barn i dessa läger men i april 2013 medgav SFG:s inrikesministerium att där fanns ca 40 barn. Det är svårt att få fram verifierade uppgifter. Den screening som görs av bland annat åldern på de som befinner sig i hanteras av inrikesministeriet ensamt.²⁰⁰ En källa uppgav dock att Al Shabaab även spårar upp avhoppade fotsoldater.²⁰¹

Även om Al Shabaab normalt sett inte spårar upp vanliga fotsoldater som hoppar av riskerar den som av en slump hittas att dödas. Det leder till att avhoppare inte vågar vara ute på gatorna och en del av dem försöker ändra sitt utseende.²⁰²

Befäl, även av lägre rang, som hoppar av från Al Shabaab efterforskas och spåras upp, framförallt men inte uteslutande inom Somalias gränser. Alla som hoppar av, oavsett grad, och som är i besittning av betydelsefull information riskerar att spåras upp av Al Shabaab. Normalt sett dödas de som hittas.²⁰³

Familjer till personer som hoppat av Al Shabaab kan få besök av Al Shabaab som kommer för att ta tillbaka den avhoppade till milisen. De kan

---

ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/348/38/PDF/N0834838.pdf?OpenElement (hämtad 2013-05-30)

¹⁹⁷ The Paris Principles, Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups, February 2007, sid 7

<http://www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf> (hämtad 2013-12-13)

¹⁹⁸ Stig Jarle Hansen, samtal 18-19 november 2013

¹⁹⁹ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

²⁰⁰ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

²⁰¹ NGO i Gedo (G), samtal 2013-10-25

²⁰² Internationell organisation i Nairobi (A), samtal 2013-10-23

²⁰³ Ibid

också sätta press på familjen (pojken pappa och mamma) att ge tillbaka pojken till Al Shabaab. Det sker främst om pojken är betydelsefull för Al Shabaab. Ett annat sätt är att hota att döda frun och/eller ett barn till den avhoppade. Fru och barn till Al Shabaabs milismän följer med när Al Shabaab rör på sig och befinner sig därför tillsammans med milisen. De är således lätta att hota och göra illa.²⁰⁴

9.1.1. Lifos kommentar

Lifos noterar att Al Shabaab inte har intresse av alternativt resurser att spåra upp alla fotsoldater som hoppar av men att det förekommer. Det är svårt att veta om de som varit med i Al Shabaab på låg nivå och spåras upp har någon gemensam nämnare som gör dem extra intressanta eller om det beror på Al Shabaabs decentraliserade organisation, dvs. att olika ledare inom Al Shabaab lägger olika vikt vid att spåra upp och straffa avhoppare. Det går dock inte att utesluta att en person utan någon speciell funktion inom Al Shabaab som hoppar av kan spåras, även om många inte får den uppmärksamheten. Den avhoppare som hittas av Al Shabaab, efter att aktivt ha spårats eller av en slump, riskerar dock att dödas.

9.2. SFG:s inställning till avhoppare från Al Shabaab

Regeringssidan har ett intresse för de personer som hoppar av från Al Shabaab. Dessa personer representerar sin klan och sitt nätverk och kan bistå i regeringssidans underrättelseverksamhet.²⁰⁵ SFG har också, som nämnts ovan, reintegreringsläger för avhoppare från Al Shabaab. SFG använder avhoppade personer från Al Shabaab bland annat genom att ta med sig dem i en bil som de kör runt i Mogadishu och avhopparen får peka ut andra personer som tillhör Al Shabaab. Detta kan sedan leda till massarresteringar. De som arresterats släpps mot ca 20 – 40 USD vilket följaktligen genererar inkomster för regeringen. Den som inte har den efterfrågade summan får stanna längre i arresten. Hur länge kan bero på klantillhörighet men slutligen släpps de som de inte finns någon misstanke mot. Även de som de facto är medlemmar i Al Shabaab släpps ur arresten mot betalning.²⁰⁶

Den av de höga ledarna inom Al Shabaab som i samband med Al Shabaabs interna ledarstrid valt att hoppa av är Hassan Dahir Aweys, som tidigare var ledare av Hizbul Islam. Aweys befinner sig efter sitt avhopp från Al Shabaab i husarrest i Mogadishu. En husarrest som flera källor förtydligar så att han kan ta emot besök och även kan röra sig i Mogadishu och besöka andra. Innan han reste till Mogadishu hade han och hans klan annonserat hans ankomst. Regeringen har inte den positionen att de kan agera mot honom då han har stöd av sin klan.²⁰⁷ Han har varken åtalats eller

---

²⁰⁴ Internationell organisation i Nairobi (E), samtal 2013-10-25

²⁰⁵ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

²⁰⁶ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

²⁰⁷ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

arresterats.²⁰⁸ Aweys är dock efterlyst av till SFG internationella partners vilket leder till att situationen beror.²⁰⁹

9.2.1. Lifos kommentar

Det har inte under utredningsresan framkommit information att avhoppare från Al Shabaab skulle riskera något från SFG. De arresteringar som sker av utpekade Al Shabaab-medlemmar kan förstås också drabba avhoppare. Det är relevant att sätta detta i samband med SFG:s svaga ställning, bristande och korrupta orderkedja. Enskilda intressen inom SFG:s administration kan vara avgörande för hur en enskild person, avhoppare från Al Shabaab eller inte, behandlas av polis eller i häkte.

10. Riskgrupper för våld

Vad gäller vilka grupper som löper en större risk att utsättas för riktat våld så har den inte förändrats sedan 2012.²¹⁰ Personer som ingår i SFG och AMISOM eller förknippas med dem, biståndsarbetare och andra som förknippas med västliga NGO:er inkluderande även turkarna, religiösa människor som klargör att de inte delar Al Shabaabs syn på religionen och personer som är engagerade i frågor om mänskliga rättigheter har en hotbild från Al Shabaab. Journalister har utöver hotbilden från Al Shabaab även en hotbild från SFG. Stora affärsmän och deras familjer har en hotbild från Al Shabaab men också från i princip vilken sida som helst. Hotbilden mot dem är främst hotet att bli kidnappad med krav på lössumma.²¹¹

11. Internflyktingar

En källa uppgav att Amnestys rapport *Somalia. No place for the Displaced. Forcible eviction of Displaced Communities* som publicerades i september 2013 har en del information som inte längre är aktuell. Källan med god insyn i internflyktingsituationen i Mogadishu uppgav att de flesta internflyktingar får en förvarning veckor eller till och med en månad innan det är dags att flytta. Saken är den att de är fattiga och inte har någonstans att ta vägen och stannar därför till sista minuten. Man fattar inte individuella beslut om att flytta utan det är klanen eller gruppen som sådan som fattar beslutet och sedan sker flytten i grupp. Marken som internflyktingarna vräks från är privat mark.²¹²

Vissa internflyktingläger i Mogadishu är eller var mycket dåliga. Det största problemet med att flytta till Afgooyekorridoren eller Mogadishus utkanter är att försörjningsmöjligheterna där är sämre. Man befinner sig då 5-7 km från stadens kärna och dess marknader där många har sin utkomst.²¹³

²⁰⁸ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

²⁰⁹ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

²¹⁰ Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

²¹¹ Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

²¹² Internationell organisation i Nairobi (B), samtal 2013-10-23

²¹³ Ibid

I de nya lägren i området vid K7 – K13 har man nu byggt upp sina nya liv. Det förefaller som det är gatekeepers som äger marken där internflyktinglägren ligger. Det är inte något nödläge i dessa läger.²¹⁴

---

²¹⁴ Ibid

Källförteckning

Elektroniska källor

The Constitution of the Republic of Somaliland, 2001-05-31
<http://www.refworld.org/docid/4bc581222.html> (hämtad 2013-05-28)

The Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 2012-08-01, artikel 29
<http://unpos.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=RkJTOSpoMME=>
(hämtad 2013-05-28)

Migrationsverket, *Myndigheter och klansystem i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-11-30
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=29006>
(hämtad 2014-01-09)

Oxfam Novib, Danish Refugee Council. DRC,
The predicament of the 'Oday' - The role of traditional structures in security, rights, law and development in Somalia, 2006-11-01
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=17557>
(hämtad 2014-01-09)

The Paris Principles, Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups, February 2007, sid 7
<http://www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf>
(hämtad 2013-12-13)

Transitional Federal Charter for the Somali Republic, 2004-02-01, art 14,
<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=&publisher=&type=LEGISLATION&coi=SOM&rid=456d621e2&docid=4795c2d22&skip=0> (hämtad 2013-05-28)

United Nations Security Council, Report of the Secretary-General on children in armed conflict in Somalia, 2008-05-30, punkt 22
<http://www.refworld.org/docid/4850fe4e2.html> (hämtad 2014-01-10)

Muntliga källor

Diplomat i Nairobi, samtal i Nairobi 2013-10-25

Internationell organisation i Nairobi (A), samtal i Nairobi 2013-10-23

Internationell organisation i Nairobi (B), samtal i Nairobi 2013-10-23

Internationell organisation i Mogadishu (D), samtal i Nairobi 2013-10-24

Internationell organisation i Nairobi (E), samtal i Nairobi 2013-10-25

Internationell organisation i Nairobi (F), samtal i Nairobi 2013-10-25

Medarbetare vid organisation i Mogadishu (C), samtal i Oslo 18-19 november 2013

NGO i Gedo (G), samtal i Nairobi 2013-10-25

Organisation i Mogadishu, samtal i Oslo 18-19 november 2013

Philippe Gourdin, Senior Adviser for the New Deal Process for Somalia, samtal i Nairobi 2013-10-23

Roland Marchal, Senior Research Fellow at SciencesPo Paris, samtal i Oslo 18-19 november 2013

Stig Jarle Hansen, Leder for masterprogrammet i internasjonal politik, ved universitetet for miljø og biovitenskap, samtal i Oslo 18-19 november 2013